

ઘોરણ - 6 ગણિત

પ્રકરણ – 4

ભૂમિતિના પાયાના ખ્યાલો

સ્વાધ્યાય – 4.6

1. બાજુમાં આપેલી આકૃતિના આધારે કહો :

(a) વર્તુળનું કેન્દ્ર

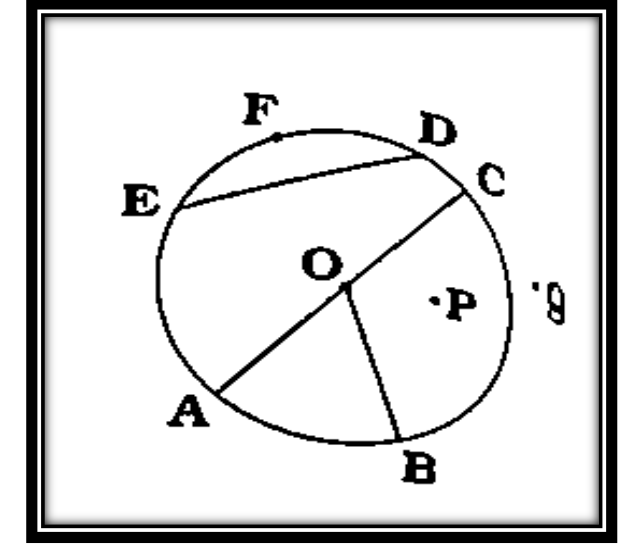
➤ વર્તુળનું કેન્દ્ર O છે.

(b) ત્રણ ત્રિજ્યાઓ

➤ વર્તુળની ત્રણ ત્રિજ્યાઓ \overline{OA} , \overline{OB} અને \overline{OC} છે.

(c) વ્યાસ

➤ વર્તુળનો વ્યાસ \overline{AC} છે.

(d) જીવા

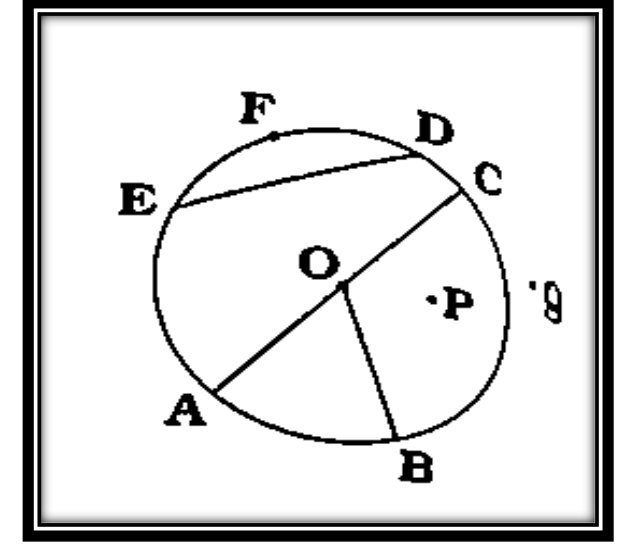
➤ \overline{ED} એ જીવા છે.

(e) અંદરના ભાગનાં બે બિંદુઓ

➤ બિંદુ O અને બિંદુ P

(f) બહારના ભાગનું બિંદુ

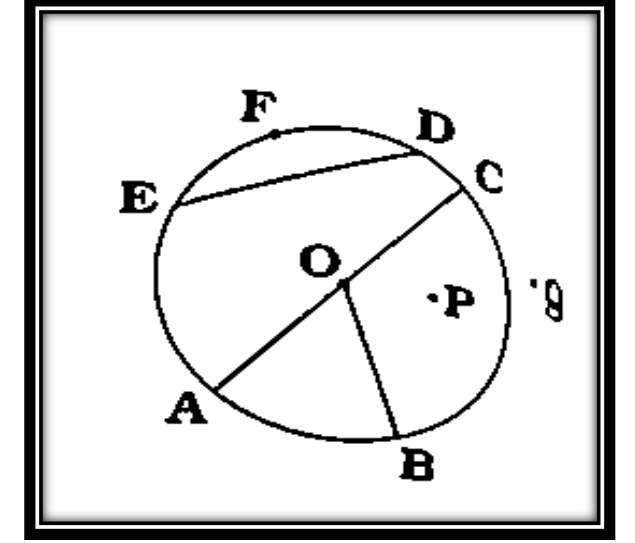
➤ બિંદુ Q

(g) વૃત્તાંશ

➤ **OAB** એ વૃત્તાંશ છે.

∴ વર્તુળનો ચાપ અને તેને સંગત બે ત્રિજ્યાઓના યોગથી બનતો પ્રદેશ એ વૃત્તાંશ છે.

(h) વૃત્તખંડ

➤ **EFD** એ વૃત્તખંડ છે.

∴ વર્તુળની ચાપ અને એક જીવા વડે ઘેરાયેલો પ્રદેશ એ વૃત્તખંડ છે.

2. (a) શું દરેક વ્યાસ એ વર્તુળની જીવા છે?

➤ હા, વર્તુળના બધા વ્યાસ એ વર્તુળની જીવાઓ છે. વર્તુળ ઉપરનાં બે બિંદુઓને જોડતો રેખાખંડ એ જીવા છે.

(b) શું દરેક જીવા એ વર્તુળનો વ્યાસ છે?

➤ ના, વર્તુળની દરેક જીવા એ વર્તુળનો વ્યાસ નથી, કારણ કે વ્યાસ એ વર્તુળના કેન્દ્રમાંથી પસાર થતો રેખાખંડ છે. બધી જીવા વર્તુળના કેન્દ્રમાંથી પસાર થતી નથી.

૩. વર્તુળ દોરીને દર્શાવો :

(a) તેનું કેન્દ્ર

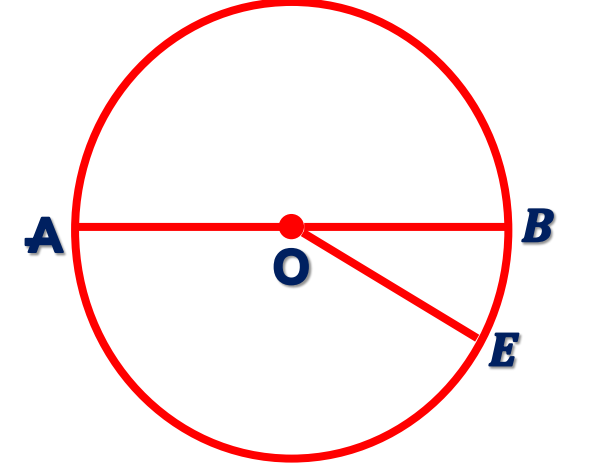
➤ O એ વર્તુળનું કેન્દ્ર છે.

(b) ત્રિજ્યા

➤ \overline{OA} , \overline{OB} અને \overline{OE} એ વર્તુળની ત્રિજ્યાઓ છે.

(c) વ્યાસ

➤ \overline{AB} એ વર્તુળનો વ્યાસ છે.

(d) વૃત્તાંશ

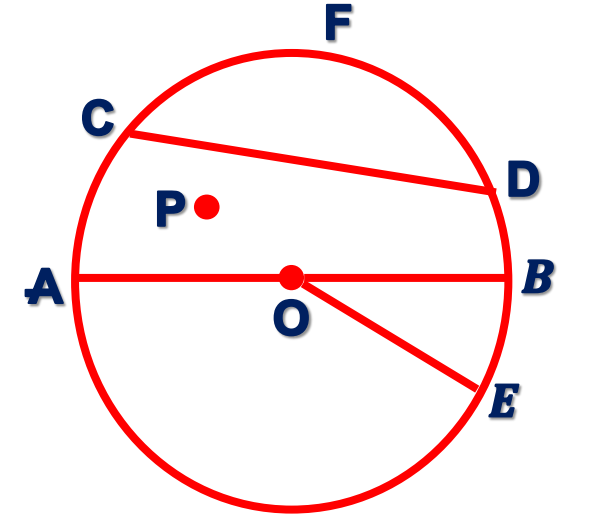
➤ બંધ આકૃતિ OBE એ વર્તુળનો વૃત્તાંશ છે.

(e) વૃત્તખંડ

➤ બંધ આકૃતિ FCD એ વર્તુળનો વૃત્તખંડ છે.

(f) અંદરના ભાગનું બિંદુ

➤ બિંદુ P એ વર્તુળના અંદરના ભાગમાં આવેલું બિંદુ છે.

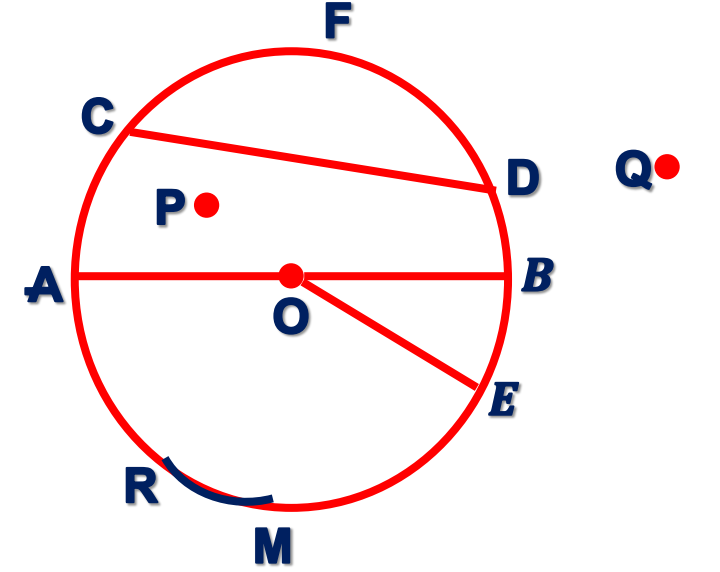

(g) બહારના ભાગનું બિંદુ

➤ બિંદુ Q એ વર્તુળના બહારના ભાગમાં આવેલું બિંદુ છે.

(h) ચાપ

➤ RM એ વર્તુળનો ચાપ છે.

4. ખરાં છે કે ખોટાં તે કહો:

(a) વર્તુળના બે વ્યાસ હંમેશાં છેદે છે.

➤ ખરું, વર્તુળનો વ્યાસ કેન્દ્રમાંથી પસાર થાય. બધા જ વ્યાસ વર્તુળના કેન્દ્રમાંથી પસાર થાય. આમ, વર્તુળના બે વ્યાસ પરસ્પર છેદે જ.

(b) વર્તુળનું કેન્દ્ર હંમેશાં વર્તુળના અંદરના ભાગમાં હોય છે.

➤ ખરું, વર્તુળનું કેન્દ્ર હંમેશાં વર્તુળના અંદરના ભાગમાં જ હોય.

Thanks

For watching